

Weronika Ratajczak* <https://orcid.org/0009-0006-3176-5948>
e-mail: weronikaratajczak09@gmail.com

Wiktoria Turek** <https://orcid.org/0009-0008-9203-8570>
e-mail: turek.wiktoria26@gmail.com

Wpływ sytuacji kryzysowej w gospodarce na przestępczość gospodarczą w Polsce na przykładzie pandemii COVID-19 w latach 2019–2022

https://doi.org/10.25312/2391-5129.38/2024_08wrwt

Artykuł analizuje wpływ pandemii COVID-19 na przestępczość gospodarczą w Polsce w latach 2019–2022, wskazując na rosnące zagrożenia dla firm w okresie kryzysu. Pandemia wywołała recesję, która zwiększyła podatność przedsiębiorstw na różne formy przestępstw, takie jak oszustwa, fałszerstwa i cyberprzestępczość. Autorki starają się odpowiedzieć na pytanie, czy kryzys ten wpłynął na wzrost przestępczości gospodarczej. Analiza statystyk potwierdza znaczący wzrost liczby incydentów gospodarczych w tym czasie. Przedsiębiorstwa, zmagające się z trudnościami finansowymi, były bardziej skłonne do podejmowania ryzykownych i potencjalnie nielegalnych działań, co sprzyjało manipulacjom i nadużyciom. Podkreślono w artykule potrzebę prewencji oraz współpracy między sektorem publicznym i prywatnym, aby skutecznie chronić firmy przed tego

* Weronika Ratajczak – studentka prawa oraz absolwentka kryminologii Wyższej Szkoły Biznesu i Nauk o Zdrowiu w Łodzi. Interesuje się prawem karnym, kryminalistyką oraz psychologią przestępczości. Zajmuje się również analizą prawną i praktycznymi aspektami stosowania prawa w kontekście przestępczości. Aktywnie uczestniczy w konferencjach naukowych, stale poszerzając swoją wiedzę i rozwijając umiejętności.

** Wiktoria Turek – studentka kryminologii i prawa w Wyższej Szkole Biznesu i Nauk o Zdrowiu. Jej zainteresowania badawcze obejmują kryminologię, prawo karne i cywilne, przestępczość, w szczególności resocjalizację społeczną, a także przestępczość gospodarczą, problem niealimencji i przemoc instytucjonalną. Pasjonatka analizy genezy przestępczości oraz wpływu prawa na społeczne zachowania jednostek.

rodzaju zagrożeniami. Wnioski sugerują wprowadzenie dodatkowych zabezpieczeń, które mogłyby pomóc w ochronie gospodarki przed podobnymi kryzysami w przyszłości.

Słowa kluczowe: COVID-19, pandemia, gospodarka, przestępczość, ekonomia, korupcja, cyberprzestępstwa, praca, lockdown, przedsiębiorstwa, uczciwość, straty

Wprowadzenie

Pandemia COVID-19, która wybuchła na przełomie lat 2019 i 2020, nie tylko drastycznie wpłynęła na aspekty zdrowotne społeczeństw na całym świecie, ale również wywołała liczne konsekwencje dla różnych dziedzin życia społecznego, w tym dla sfery gospodarczej. Polska jako jeden z krajów dotkniętych skutkami pandemii doświadczyła istotnych zmian nie tylko w sferze zdrowotnej, ale także w obszarze ekonomicznym. W okresie kryzysu gospodarczego firmy zmagające się z lockdownami i presją ekonomiczną stają się bardziej podatne na oszustwa, fałszerstwa i cyberprzestępczość. Rok 2019, będący okresem poprzedzającym pandemię, charakteryzował się względną stabilnością gospodarczą, a Polska utrzymywała tendencję wzrostową w zakresie wielu wskaźników ekonomicznych. Jednak nadejście pandemii w 2020 roku radykalnie zmieniło oblicze polskiej gospodarki, prowadząc do lockdownów, ograniczeń w funkcjonowaniu przedsiębiorstw oraz globalnych perturbacji gospodarczych. W kontekście tych wydarzeń istnieje potrzeba głębszego zrozumienia, w jaki sposób sytuacja kryzysowa wpłynęła na dynamikę przestępczości gospodarczej w Polsce, a także jakie formy przestępczości stały się wiodące w obliczu nowych wyzwań.

Celem artykułu jest w związku z tym odpowiedź na pytanie, czy sytuacja kryzysowa, spowodowana pandemią COVID-19, wpłynęła na przestępczość gospodarczą w Polsce w latach 2019–2022. Analiza tego złożonego zjawiska ma na celu nie tylko przedstawienie obrazu przestępczości gospodarczej, lecz także identyfikację czynników sprzyjających wzrostowi przestępczości w okresie kryzysu gospodarczego. W miarę posuwania się dalej w analizie skoncentrujemy się na konkretnych przejawach przestępczości gospodarczej, uwzględniając zarówno perspektywę makroekonomiczną, jak i mikroekonomiczną.

Istota przestępczości gospodarczej

Oszustwa finansowe są nieodłącznym elementem historii ludzkości i towarzyszą działalności człowieka od czasów starożytnych. Pomimo długiego istnienia przestępczości gospodarczej poszczególne jej elementy pozostają słabo poznane, a pojęcie przestępczości gospodarczej budzi wiele kontrowersji. Przestępczość gospodarcza jest niewątpliwie dziedziną wieloaspektową, obejmującą wiele nieuczciwych prak-

tyk finansowych, korupcję, nadużycia gospodarcze i inne formy oszustw związanych z działalnością gospodarczą. Złożoność tego zjawiska sprawia, że jego zrozumienie i zwalczanie jest wyzwaniem dla organów ścigania i organów zajmujących się bezpieczeństwem gospodarczym (Ciszewska, 2016). Co ważne, przestępczość gospodarcza w dalszym ciągu ewoluuje i dostosowuje się do zmieniających się warunków gospodarczych i innowacji technologicznych. Wraz z rozwojem nowych technologii i globalizacją wciąż pojawiają się nowe formy oszustw, co utrudnia skuteczne radzenie sobie z tym zjawiskiem. Kontrowersje wokół pojęcia *przestępczość gospodarcza* często wynikają z różnych jego interpretacji i braku jednolitej definicji. Różnorodność działań, które można zakwalifikować jako przestępstwa gospodarcze, komplikuje możliwość opracowania jednoznacznych ram odniesienia (Kozdra, 2019).

Jak wspomniano wcześniej, przestępczość gospodarcza jest pojęciem kompleksowym, obejmującym różnorodne niewłaściwe zachowania i przestępstwa związane z działalnością gospodarczą. Różnorodność definicji może wynikać z różnic prawnych, kulturowych i społecznych, powodujących trudności w sformułowaniu jednolitej definicji. W polskim systemie prawnym nie istnieje formalna definicja przestępstwa gospodarczego. Niemniej jednak zgodnie z doktryną jest to specyficzny rodzaj przestępstwa, ściśle związany z działalnością gospodarczą lub finansową. Polega na naruszaniu przepisów prawa regulujących prowadzenie działalności gospodarczej, zarządzanie finansami lub manipulacje na rynku. Przestępstwa gospodarcze występują powszechnie w wielu krajach i posiadają potencjał wywoływania poważnych konsekwencji dla gospodarki (*Przestępstwo gospodarcze*, 2023).

Nieoficjalne definicje przestępstw gospodarczych mogą istotnie wpływać na interpretację oraz zakres odpowiedzialności prawnej w obszarze działalności gospodarczej (Kozdra, 2019). W niektórych kontekstach pojęcie przestępczości gospodarczej może być rozumiane jako naruszanie przepisów prawa związanych bezpośrednio z prowadzeniem działalności gospodarczej, takie jak nielegalne praktyki rynkowe czy uchybienia w obszarze regulacji biznesowych. Z drugiej strony w innych sytuacjach to pojęcie może zostać poszerzone o działania mające na celu oszustwa finansowe, manipulacje rynkowe, korupcję, bądź nieuczciwe praktyki korporacyjne. W takich przypadkach przestępstwo gospodarcze nie ogranicza się jedynie do naruszania formalnych przepisów, lecz obejmuje również etyczną ocenę działań przedsiębiorstw czy jednostek gospodarczych. Taka elastyczność w definiowaniu przestępstw gospodarczych może prowadzić do różnych interpretacji i rozumień w kontekście odpowiedzialności prawnej. Kluczowe jest zatem precyzyjne określenie zakresu tych przestępstw, aby uniknąć niejednoznaczności i zagwarantować spójne stosowanie prawa w obszarze gospodarczym. Warto również uwzględnić, że dynamika rynków i ewolucja praktyk biznesowych mogą wpływać na konieczność ciągłego dostosowywania definicji przestępstw gospodarczych do zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej. W związku z tym trzeba podkreślić, że rozpoznanie czynu jako przestępstwa gospodarczego może wymagać uwzględnienia kontekstu gospodarczego oraz specyfiki działań popełnionych przez uczestników obrotu gospodarczego.

Istotne jest ponadto uświadomienie sobie, że te przestępstwa wykazują różnice w porównaniu do bardziej znanych nam czynów zabronionych w kodeksie karnym, takich jak pobicie czy kradzież. W większości przypadków popełnienie czynu zabronionego w obszarze gospodarczym wymaga specjalistycznej wiedzy czy umiejętności ze względu na większą złożoność czynu. Dodatkowo czyny zabronione nie mają bezpośredniego wpływu na poszkodowanego, ale także na funkcjonowanie rynku czy stabilność gospodarczą. Faktem jest, że przestępstwa gospodarcze często obejmują skomplikowane mechanizmy i manipulacje finansowe.

Rodzaje przestępstw gospodarczych

Zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. 2024, poz. 17, zwana dalej: kodeksem karnym) przestępstwa gospodarcze regulowane są w rozdziale 36 *Przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu i interesom majątkowym w obrocie cywilnoprawnym*. Działania przestępcze obejmują między innymi:

- wyrządzenie szkody w obrocie gospodarczym (art. 296),
- korupcję gospodarczą (art. 296a),
- oszustwa kredytowe (art. 297),
- oszustwa asekuracyjne (art. 298),
- pranie pieniędzy (art. 299),
- udaremnienie lub uszczuplenie zaspokojenia wierzycieli (art. 300),
- doprowadzenie do upadłości lub niewypłacalności (art. 301),
- faworyzowanie wyłącznie wybranych wierzycieli (art. 302),
- nierzetelne prowadzenie dokumentacji (art. 303),
- wyzysk kontrahenta (art. 304),
- udaremnienie przetargu (art. 305),
- usuwanie lub fałszowanie oznaczeń towaru (art. 306).

W obliczu takiej różnorodności ważne jest, aby definicje przestępstw gospodarczych były elastyczne i dostosowywane do zmieniającego się charakteru tego rodzaju przestępczości. Zasięg przestępstw gospodarczych stanowi złożoną i nieustannie ewoluującą kategorię przestępstw, ulega dynamicznym zmianom w kontekście postępu technologicznego, globalizacji oraz adaptacji strategii przestępczych.

Wyrządzenie szkody w obrocie gospodarczym odnosi się do sytuacji, w której działania lub zaniechania jednostki gospodarczej prowadzą do bezpośredniego lub pośredniego uszczerbku dla innych podmiotów biorących udział w działalności gospodarczej. Jest to szczególnie istotne w kontekście odpowiedzialności prawnej i cywilnej, gdzie osoby lub przedsiębiorstwa mogą być pociągane do odpowiedzialności za wyrządzenie szkody w obrocie gospodarczym. Zgodnie z art. 296 par. 1 kodeksu karnego (dotyczącym wyrządzenia szkody w obrocie gospodarczym) osoba, która będąc obowiązana na podstawie przepisu ustawy, decyzji właściwego organu

lub umowy do zajmowania się sprawami majątkowymi lub działalnością gospodarczą osoby fizycznej, prawnej albo jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej, przez nadużycie udzielonych jej uprawnień lub niedopełnienie ciężącego na niej obowiązku, wyrządza jej znaczną szkodę majątkową, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

W tym miejscu należy przywołać art. 115 par. 7 kodeksu karnego, w którym zdefiniowano znaczną szkodę majątkową. Znaczna szkoda majątkowa oznacza stratę przekraczającą w czasie popełnienia czynu zabronionego 200 000 złotych. Zaś szkoda majątkowa w wielkich rozmiarach – stratę przekraczającą 1 000 000 złotych. Szkoda majątkowa w wielkich rozmiarach jest wymieniona w par. 3 – jeżeli sprawca przestępstwa określonego wyżej wyrządza szkodę majątkową w wielkich rozmiarach, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Kolejny typ działania przestępczego to korupcja gospodarcza, inaczej łapownictwo. Art. 296a kodeksu karnego odnosi się do łapownictwa na stanowisku kierowniczym: kto, pełniąc funkcję kierowniczą w jednostce organizacyjnej wykonującej działalność gospodarczą lub pozostając z nią w stosunku pracy, umowy zlecenia lub umowy o dzieło, żąda lub przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę, w zamian za nadużycie udzielonych mu uprawnień lub niedopełnienie ciężącego na nim obowiązku mogące wyrządzić tej jednostce szkodę majątkową albo stanowiące czyn nieuczciwej konkurencji lub niedopuszczalną czynność preferencyjną na rzecz nabywcy lub odbiorcy towaru, usługi lub świadczenia, podlega karze.

Następnym z przestępstw gospodarczych jest wyłudzenie kredytu, w tym: pożyczki, poręczenia lub gwarancji, od banku lub innej instytucji finansowej. Sprawca dopuszcza się zabronionego czynu, prezentując sfałszowany, przerobiony, nierzetelny lub nieprawdziwy dokument istotny dla udzielenia kredytu (lub innego wsparcia finansowego). Konieczne jest, aby osoba ta była świadoma, że przedstawiane dokumenty zawierają nieprawdziwe informacje, które mają wpływ na decyzję dotyczącą przyznania wsparcia finansowego. W związku z popełnieniem tego przestępstwa sprawcy grozi kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

Oszustwo asekuracyjne to celowo spowodowane zdarzenie, będące podstawą do wypłaty odszkodowania z tytułu umowy ubezpieczenia, w celu uzyskania korzyści finansowej. Ten czyn podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat. Należy pamiętać, że nie zostanie ukarany ten, kto, zanim rozpocznie się postępowanie karne, dobrowolnie zapobiegnie wypłacie odszkodowania.

Przestępstwo prania pieniędzy jest powszechnie nazywane praniem brudnych pieniędzy. Obejmuje posiadanie między innymi: wartości dewizowych, papierów wartościowych oraz instrumentów finansowych stanowiących korzyść z popełnionego uprzednio innego przestępstwa (na przykład handlu narkotykami).

Zgodnie z art. 299 kodeksu karnego osoba, która: przyjmuje, posiada, używa, przekazuje, wywozi za granicę, ukrywa, dokonuje transferu lub konwersji, pomaga w przenoszeniu własności lub posiadania lub podejmuje inne czynności mające

na celu utrudnienie stwierdzenia przestępnego pochodzenia, miejsca umieszczenia, wykrycia, zajęcia lub orzeczenia przepadku środków płatniczych, instrumentów finansowych, papierów wartościowych, wartości dewizowych, praw majątkowych lub innego mienia ruchomego, lub nieruchomości, pochodzących z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 8 lat.

Przy czym należy pamiętać, że osoba będąca pracownikiem lub działająca w imieniu banku, instytucji finansowej, kredytowej lub innego podmiotu, na którym ciąży obowiązek rejestracji transakcji, przyjmuje wbrew przepisom wymienione środki lub dokonuje ich transferu albo konwersji, naruszając przepisy lub przyjmując je w innych okolicznościach wzbudzających uzasadnione podejrzenie, że stanowią one przedmiot przestępstwa, również podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 8 lat. W razie skazania za przestępstwo sąd orzeka przepadek przedmiotów pochodzących z przestępstwa oraz korzyści z niego, jednak nie orzeka przepadku, jeżeli przedmiot, korzyść lub ich równowartość podlegają zwrotowi pokrzywdzonemu bądź innemu podmiotowi. Osoba dobrowolnie ujawniająca informacje dotyczące przestępstwa może skorzystać z nadzwyczajnego złagodzenia kary.

Następne przestępstwo gospodarcze, które zostanie omówione, to udaremnienie lub uszczuplenie zaspokojenia wierzyciela. Zgodnie z art. 300 kodeksu karnego każda osoba, będąc zagrożona niewypłacalnością lub upadłością, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3, jeżeli uniemożliwia lub zmniejsza zaspokojenie swojego wierzyciela. Czyn ten obejmuje:

- usuwanie,
- ukrywanie,
- zbywanie,
- darowanie,
- niszczenie,
- rzeczywiste lub pozorne obciążanie,
- uszkadzanie składników swojego majątku.

Ponadto każda osoba, działająca w celu udaremnienia wykonania orzeczenia sądu lub innego organu państwowego na szkodę swojego wierzyciela poprzez usuwanie, ukrywanie, zbywanie, darowanie, niszczenie, rzeczywiste lub pozorne obciążanie, lub uszkadzanie składników swojego majątku, które zostały zajęte albo są zagrożone zajęciem, bądź usuwa znaki zajęcia, podlega karze (kodeks karny, art. 300 par. 1). Przy czym należy pamiętać, że jeżeli Skarb Państwa nie jest pokrzywdzony, ściganie przestępstwa określonego w par. 1 następuje na wniosek pokrzywdzonego (kodeks karny, art. 300 par. 4).

W myśl art. 11 Ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. 2022, poz. 1520, zwana dalej: prawem upadłościowym) doprowadzenie do upadłości lub niewypłacalności to sytuacja, w której dłużnik nie jest w stanie uregulować swoich zobowiązań finansowych, co prowadzi do wystąpienia trudności w spłacie dłu-

gów. Zgodnie z tym artykułem upadłość jest formalnym procesem prawnym, w ramach którego dłużnik ogłasza swoją niewypłacalność, i jest poddana kontroli sądu. Celem tego procesu jest ochrona zarówno interesów dłużnika, jak i jego wierzycieli. Upadłość może prowadzić do restrukturyzacji zadłużenia lub likwidacji majątku dłużnika w celu zaspokojenia wierzycieli. Niewypłacalność oznacza, że dłużnik nie jest w stanie regulować swoich zobowiązań finansowych w terminie (art. 11 prawa upadłościowego). Brak płynności finansowej może wynikać z różnych czynników, takich jak utrata dochodów, wysokie zadłużenie, bieżące trudności rynkowe czy nieprawidłowe zarządzanie finansami. Doprowadzenie do upadłości odnosi się do działań lub zaniedbań, które skutkują sytuacją, w której firma lub osoba fizyczna nie ma zdolności do spłacania swoich długów, co prowadzi do konieczności ogłoszenia upadłości (art. 11 prawa upadłościowego). Doprowadzenie do upadłości może wynikać z nieodpowiedzialnego zarządzania finansami, nieprawidłowego podejścia do ryzyka, nieuczciwych praktyk biznesowych lub innych działań naruszających zasady uczciwego obrotu gospodarczego. Termin *zaspokojenie wybranych wierzycieli* odnosi się do sytuacji, w której dłużnik, znajdując się w trudnej sytuacji finansowej, podejmuje działania mające na celu spłatę lub zabezpieczenie jednych wierzycieli kosztem innych (kodeks karny, art. 302 par. 1). Praktyka ta może mieć charakter nieuczciwy i prowadzić do szkody pozostałych wierzycieli. Jest to działanie nieuczciwe, które może naruszać zasady równego traktowania wierzycieli i uczciwego postępowania wobec wszystkich zobowiązań.

Na podstawie art. 302 par. 1 kodeksu karnego zaspokajanie wybranych wierzycieli obejmuje w szczególności:

- preferencyjne spłaty: dłużnik może celowo dokonywać spłat na rzecz jednego wierzyciela, pomijając innych, co prowadzi do uprzywilejowania pewnych wierzycieli kosztem pozostałych,
- przekazywanie majątku: dłużnik może przenosić aktywa lub majątek na rzecz jednego wierzyciela, pozostawiając inne zobowiązania niespełnione,
- ukrywanie aktywów: dłużnik może próbować ukrywać swoje aktywa przed pewnymi wierzycielami, aby uniknąć ich egzekucji, jednocześnie dając przewagę innym wierzycielom.

Następnym przestępstwem gospodarczym z listy jest czyn zabroniony z art. 303 kodeksu karnego. Dotyczy nierzetelnego prowadzenia dokumentacji. Podany artykuł stanowi, że osoba, wyrządzając szkodę majątkową osobie fizycznej, prawnej lub jednostce organizacyjnej niemającej osobowości prawnej poprzez nieprowadzenie dokumentacji działalności gospodarczej lub prowadzenie jej w sposób nierzetelny lub niezgodny z prawdą, zwłaszcza poprzez niszczenie, usuwanie, ukrywanie, przerabianie lub podrabianie dokumentów dotyczących tej działalności, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. Jeżeli sprawca przestępstwa określonego w par. 1 wyrządza znaczną szkodę majątkową, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. W przypadku przestępstwa o mniejszej wadze sprawca przestępstwa

określonego w par. 1 podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. Jeżeli Skarb Państwa nie jest pokrzywdzony, ściganie przestępstwa określonego w par. 1–3 następuje na wniosek pokrzywdzonego. W skrócie artykuł ten ma na celu karanie osób, które celowo wprowadzają w błąd lub działają nieuczciwie w kontekście dokumentacji związanej z działalnością gospodarczą, co może prowadzić do szkody majątkowej dla innych podmiotów. Można tu wyróżnić nadużycia księgowe (nielegalne działania lub manipulacje w prowadzeniu ksiąg rachunkowych, mające na celu wprowadzenie w błąd i fałszowanie informacji finansowej). Nadużycia księgowe obejmują między innymi fałszowanie faktur, przekłamywanie danych finansowych, celowe ukrywanie strat i oszustwa VAT-owe (*Oszustwa księgowe*, 2023).

Wyzysk kontrahenta odnosi się do praktyk, w których jedna ze stron umowy, najczęściej przedsiębiorca czy instytucja finansowa, nadużywa swojej pozycji wobec konsumenta, żądając od niego nadmiernych opłat, prowizji lub odsetek z tytułu korzystania z kapitału. Kluczowe elementy tego rodzaju praktyki obejmują:

- nadmierne świadczenia: strona umowy, często posiadająca przewagę rynkową lub specjalistyczną wiedzę, nakłada na konsumenta opłaty, koszty bądź odsetki, które są znacznie wyższe niż uzasadnione standardy rynkowe,
- korzystanie z kapitału: przypadki te często dotyczą sytuacji, gdzie konsument korzysta z pożyczek, kredytów lub innych form kapitału, a strona umowy wykorzystuje tę sytuację do nałożenia na konsumenta nadmiernych opłat.

Na podstawie art. 304 par. 1 kodeksu karnego osoba, która wykorzystuje przymusowe położenie innej osoby fizycznej, prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej i zawiera z nią umowę, nakładając na nią obowiązek świadczenia niewspółmiernego do wartości świadczenia wzajemnego, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. Natomiast art. 304 par. 1 kodeksu karnego wskazuje, że osoba w zamian za udzielone osobie fizycznej świadczenie pieniężne wynikające z umowy pożyczki, kredytu lub innej umowy, której przedmiotem jest udzielenie takiego świadczenia z obowiązkiem jego zwrotu, niezwiązanej bezpośrednio z działalnością gospodarczą ani zawodową tej osoby, żądająca od niej zapłaty kosztów innych niż odsetki w kwocie co najmniej dwukrotnie przekraczającej maksymalną wysokość tych kosztów określoną w ustawie, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Z kolei art. 304 par. 3 kodeksu karnego stwierdza, że tą samą karą zagrożona jest osoba, która w związku z udzieleniem osobie fizycznej świadczenia pieniężnego wynikającego z umowy pożyczki, kredytu lub innej umowy, której przedmiotem jest udzielenie świadczenia pieniężnego z obowiązkiem jego zwrotu, niezwiązanej bezpośrednio z działalnością gospodarczą ani zawodową tej osoby, żąda od niej zapłaty odsetek w wysokości co najmniej dwukrotnie przekraczającej stopę odsetek maksymalnych lub odsetek maksymalnych za opóźnienie, określonych w ustawie.

Natomiast zakłócenie przetargu publicznego, w myśl art. 305 kodeksu karnego, to działania mające na celu utrudnienie lub udaremnienie prawidłowego przebiegu

przetargu publicznego. Przetarg publiczny jest procedurą, w ramach której instytucje publiczne ogłaszają konkurs na wykonanie określonej usługi, dostawę towarów lub realizację prac budowlanych. Firmy lub osoby fizyczne składają oferty, które następnie są oceniane, a najlepsza oferta wybierana. Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji sugeruje, że zakłócenie przetargu publicznego może obejmować różne nielegalne działania mające wpływ na przebieg tego procesu, takie jak:

- uniemożliwianie innym uczestnikom składania ofert, szkalowanie konkurencji, fałszowanie dokumentów lub wszelkie inne działania zmierzające do wprowadzenia w błąd lub utrudnienia uczciwego przebiegu przetargu,
- przedkładanie fałszywych informacji, ukrywanie kluczowych faktów, niewłaściwe porozumienia z innymi uczestnikami przetargu w celu zmanipulowania wyniku,
- przekazywanie informacji poufnych, korupcja lub łapówkarstwo, które mają na celu wpływanie na decyzje związane z wyborem oferty.

Zakłócenie przetargu publicznego jest przestępstwem, gdy prowadzi do naruszenia uczciwości i przejrzystości tego procesu. Podejście to ma na celu ochronę interesu publicznego i zapewnienie równych szans wszystkim uczestnikom przetargu. W wielu jurysdykcjach przewidziane są sankcje prawne dla osób lub firm, które dopuszczają się tego rodzaju działań.

Fałszowanie znaków identyfikacyjnych to działanie polegające na nielegalnej modyfikacji, usuwaniu, podrabianiu lub przerabianiu znaków identyfikacyjnych, daty produkcji lub daty przydatności towaru bądź urządzenia. Znak identyfikacyjny to dowolny symbol, oznaczenie, etykieta, hologram, numer seryjny czy inny element umieszczony na produkcie lub urządzeniu, który służy do identyfikacji, opisu czy też oznaczenia jego pochodzenia, jakości, przeznaczenia, daty produkcji albo innych istotnych informacji.

Działania fałszowania znaków identyfikacyjnych są zazwyczaj zabronione z licznych powodów, między innymi takich jak:

- ochrona konsumenta: fałszowanie znaków identyfikacyjnych może wprowadzać konsumentów w błąd co do jakości, pochodzenia czy legalności produktu, co stanowi zagrożenie dla ich bezpieczeństwa i praw konsumenta,
- ochrona konkurencji: przerabianie lub usuwanie znaków identyfikacyjnych może prowadzić do nieuczciwej konkurencji, gdy produkt jest prezentowany jako autentyczny lub zgodny z określonymi normami, a w rzeczywistości nie spełnia tych kryteriów.

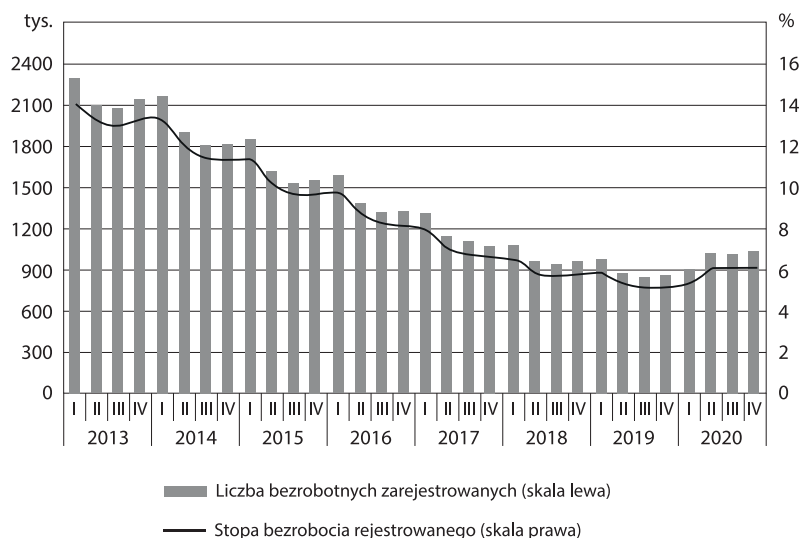
Za fałszowanie znaków identyfikacyjnych przewidziane są sankcje prawne, w tym kary grzywny i pozbawienia wolności w zależności od jurysdykcji i ciężaru przestępstwa.

Sprawcy wyżej wymienionych przestępstw adaptują się do zmieniającego się środowiska, dostosowując swoje strategie do nowych okoliczności. Wykorzystują nowe narzędzia, takie jak kryptowaluty czy dark web, aby utrudnić wykrycie ich działań.

Ponadto zmieniające się trendy gospodarcze i innowacje technologiczne tworzą nowe możliwości dla przestępców, umożliwiając im wykorzystywanie luki w systemach kontroli i regulacji. Taki proceder jest określany jako cyberprzestępczość. Wśród ataków cybernetycznych wyróżnia się między innymi phishing (forma ataku, w której cyberprzestępcy podszywają się pod zaufane instytucje w celu wyłudzenia poufnych informacji od użytkowników), ransomware (złośliwe oprogramowanie, które szyfruje dane na komputerze ofiary, uniemożliwiając dostęp do nich; cyberprzestępcy żądają okupu w zamian za odszyfrowanie danych lub przywrócenie normalnej funkcjonalności systemu) czy kradzieże danych. Ataki tego rodzaju stają się powszechne, zagrażając bezpieczeństwu danych firm i jednostek gospodarczych (Budka, 2022).

Skutki pandemii COVID-19 dla polskiej gospodarki

W odpowiedzi na pandemię wiele krajów zdecydowało się na wprowadzenie lockdownów, zamrażając tym samym ruch przedsiębiorstw i społeczności. Ograniczenia te miały na celu ochronę zdrowia publicznego, ale jednocześnie spowodowały masowe zamknięcia sklepów, restauracji, hoteli i innych przedsiębiorstw, co prowadziło do gwałtownego spadku aktywności gospodarczej. To z kolei skutkowało spadkiem produkcji, co wpłynęło na zatrudnienie. Firmy, zwłaszcza te z sektorów narażonych na lockdowny, doświadczały trudności finansowych i niepewności co do przyszłości. Liczne zwolnienia i utrata dochodów stały się powszechnymi wyzwaniem dla przedsiębiorców, kreując idealne warunki dla rozwoju przestępczości gospodarczej.

Rys. 1. Bezrobotni zarejestrowani w urzędach pracy i stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce

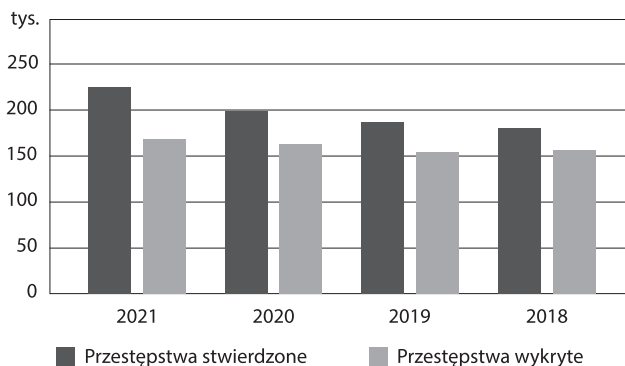
Źródło: *Wybrane aspekty rynku pracy w Polsce. Aktywność ekonomiczna ludności przed i w czasie pandemii COVID-19, 2021: 37.*

Na podstawie rysunku 1 łatwo można wywnioskować, że wzrost bezrobocia w Polsce następował proporcjonalnie do rozwoju pandemii COVID-19. Dodatkowo dane statystyczne wskazują, że w drugim kwartale 2020 roku spośród 413 tys. bezrobotnych uprzednio pracujących 83 tys. osób (tj. 20,1%) utraciło pracę na skutek sytuacji spowodowanej pandemią COVID-19, z tego 35 tys. osób (42,2%) jako bezpośredni powód podało likwidację zakładu lub stanowiska pracy, 18 tys. (21,7%) – zwolnienia z innych przyczyn, 18 tys. (21,7%) – zakończenie pracy na czas określony, 12 tys. (14,5%) wskazało na inne powody związane z pandemią COVID-19 (*Wybrane aspekty rynku pracy w Polsce. Aktywność ekonomiczna ludności przed i w czasie pandemii COVID-19*, 2021: 37).

Bezrobocie, niskie zarobki i sytuacje stresowe zmuszają ludzi do szukania alternatywnych źródeł dochodu, co może prowadzić do nasilenia się różnych form oszustw i nadużyć. Zamknięcie lokali, masowe zwolnienia oraz inne ograniczenia dotyczące działalności przedsiębiorstw w latach 2019–2022 doprowadziły do zwiększenia liczby przestępstw gospodarczych, co zostało potwierdzone poprzez analizę statystyk w dalszej części pracy.

Skala popełnianych przestępstw gospodarczych w Polsce w latach 2018–2021

W tej części pracy zostanie ukazana skala przestępstw gospodarczych w analizowanych latach 2018–2021 na podstawie danych udostępnionych przez polską policję oraz Serwis Rzeczypospolitej Polskiej Gov.pl. Na rysunku 2 zaprezentowano liczbę stwierdzonych i wykrytych w Polsce przestępstw gospodarczych.

Rys. 2. Przestępstwa gospodarcze w Polsce w latach 2018–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych udostępnionych przez policję (*Przestępstwa gospodarcze*, 2022).

Jak można zauważyć, zgodnie z danymi potwierdzonymi przez policję skala przestępstw gospodarczych dokonanych na terenie naszego kraju w latach 2019–2021 znacząco wzrosła. W 2020 roku odnotowano 198 163 przestępstwa gospodarcze, z czego ponad 162 tys. wykryto i zakończono. To oznacza wzrost o 8 tys. w porównaniu z poprzednim rokiem (154 tys.), co stanowiło istotny skok. Rok później, w 2021 roku, liczba potwierdzonych przestępstw gospodarczych wzrosła do 224 775. Co ważne, policja wszczęła w tym samym okresie 738 358 postępowań przygotowawczych, z czego około 30% dotyczyło właśnie przestępstw gospodarczych. To wskazuje na znaczny udział tego rodzaju przestępstw w ogólnej działalności śledczej policji. Wzrost liczby postępowań i potwierdzonych przypadków może być związany z dynamicznym rozwojem przestępczości gospodarczej oraz zwiększonym nadzorem ze strony organów ścigania (Skowrońska, 2023).

Analizując te dane, można wysnuć wniosek, że przestępczość gospodarcza staje się coraz bardziej istotnym wyzwaniem dla systemu ekonomicznego państwa. Wzrost ten może być efektem adaptacji przestępców do zmieniającego się środowiska gospodarczego, zwłaszcza w kontekście wspomnianej pandemii COVID-19, która wprowadziła ogromne zmiany w funkcjonowaniu firm oraz rynków. Odpowiedź policji w postaci wzmożonych działań śledczych i liczby wszczętych postępowań świadczy o potrzebie skuteczniejszego przeciwdziałania tej formie przestępczości oraz konieczności dostosowania metod działania organów ścigania do nowych realiów gospodarczych. Również w 2020 roku służby specjalne, takie jak Centralne Biuro Antykorupcyjne (CBA) i Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW), prowadziły intensywne śledztwa w dziedzinie przestępstw gospodarczych. W wyniku tych działań ujawniono przypadki, które skutkowały znacznymi stratami dla Skarbu Państwa, szacowanymi na ponad 20 mld złotych (*Przestępczość gospodarcza na celowniku służb*, 2021). Działania śledcze podjęte przez CBA i ABW przyniosły zauważalne rezultaty, co potwierdza fakt zatrzymania ponad 1100 osób podejrzanych o udział w przestępstwach gospodarczych. Warto zaznaczyć, że te działania są częścią ogólnego wzrostu przestępczości gospodarczej, jak wykazują dane przedstawione wcześniej (*Przestępczość gospodarcza na celowniku służb*, 2021).

Najczęściej popełniane przestępstwa gospodarcze

Przestępczość gospodarcza przybiera różne formy zagrażające stabilności i uczciwości funkcjonowania przedsiębiorstw, doprowadzając do ogromnych strat finansowych. Według danych zebranych przez PwC w raporcie *Global Economic Crime Survey 2020 (Fighting fraud: A never-ending battle. Global Economic Crime and Fraud Survey 2020, 2020)* wyróżnione zostały cztery najczęściej spotykane rodzaje przestępstw gospodarczych:

- korupcja i łapownictwo,
- nadużycia księgowo, w szczególności dotyczące podatku VAT,

- cyberprzestępczość,
- pranie brudnych pieniędzy.

Korupcja i łapownictwo

Według najnowszego Indeksu Percepcji Korupcji (CPI – Corruption Perception Index) z 2022 roku Polska odnotowała w tym czasie najniższą ocenę wskaźnika korupcji od 2012 roku, zajmując 45. miejsce (Makowski, 2023). W efekcie nasz kraj znalazł się w gronie dziewięciu najgorzej ocenianych pod względem korupcji państw Unii Europejskiej. Według CPI od roku 2019 Polska notuje coraz wyższe pozycje w rankingu percepcji korupcji, z wyjątkiem roku 2021 (Kłos, 2024). Ten trend wskazuje na względnie stały wzrost poziomu korupcji w państwie.

Czynnikiem wpływającym na nasilenie korupcji w państwie mogła być pandemia COVID-19 oraz związane z nią działania korupcyjne i łapówkarskie wśród lekarzy. W czasie pandemii pojawiły się doniesienia o przypadkach korupcji w systemie służby zdrowia. Niektórzy pracownicy tego sektora, w tym lekarze i pielęgniarki, dopuszczali się działań korupcyjnych. Jednym z powszechnie zgłaszanych procederów było sprzedawanie fałszywych testów na COVID-19 oraz wystawianie fałszywych certyfikatów zdrowotnych. Fakt fałszowania certyfikatów odnotowali między innymi funkcjonariusze policji z Kalisza (*Do Kalisza po fałszywe certyfikaty szczepień przeciwko COVID-19 przyjeżdżali ludzie z całej Polski. Zarzuty dla 98 osób*, 2022). W listopadzie 2022 roku rozpoczęto dochodzenie w sprawie fałszowania certyfikatów szczepień przeciwko COVID-19 w Kaliszu. Odkryto, że w jednym z punktów w mieście istniała możliwość uzyskania fałszywego certyfikatu potwierdzającego zaszczepienie. Okazało się, że nielegalna praktyka trwała od maja 2021 roku, a punkt szczepień posiadał umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia (NFZ) na realizację legalnych szczepień. Śledczy ustalili, że do Kalisza z różnych miejsc Polski przyjeżdżali ludzie, informując się nawzajem o możliwości uzyskania fałszywego dokumentu. Klientów informowano, że za opłatą w wysokości od 500 złotych mogą otrzymać fałszywy certyfikat potwierdzający szczepienie. W ramach prowadzonego śledztwa Prokuratura Okręgowa w Ostrowie Wielkopolskim postawiła zarzuty 98 osobom. Trzy z nich w wieku od 38 do 58 lat zostały oskarżone o przyjmowanie korzyści majątkowej, sfałszowanie dokumentacji i oszustwa na szkodę Skarbu Państwa. Pozostałe osoby są oskarżone o podżeganie do wystawienia fałszywego dokumentu oraz dawanie łapówek. Rzecznik prasowy Prokuratury Okręgowej w Ostrowie Wielkopolskim Maciej Meler wyjaśnił, że proceder został zainicjowany przez dwie pielęgniarki i osobę uprawnioną do rejestracji zaświadczeń w systemie (*Do Kalisza po fałszywe certyfikaty szczepień przeciwko COVID-19 przyjeżdżali ludzie z całej Polski. Zarzuty dla 98 osób*, 2022).

Oszustwa VAT-owe

W roku 2022, w czasie trwania pandemii prokuratorzy wszczęli 1390 śledztw dotyczących poważnych przestępstw mających na celu oszustwa budżetowe na kwoty przekraczające 1 mln złotych. Na podstawie zebranych dowodów postawiono zarzuty 3359 podejrzanym. W porównaniu z rokiem 2021, w którym było 1315 podobnych śledztw i 3290 oskarżonych, liczba spraw związanych z najpoważniejszymi przestępstwami finansowymi wzrosła. Ponadto pandemia COVID-19 wpłynęła prawdopodobnie również na wzrost w statystykach związanych z przestępstwami z zakresu oszustw podatku VAT. Wśród tych przestępstw można wymienić wykorzystywanie sfałszowanych faktur na kwoty przekraczające 10 mln złotych. W 2021 roku prokuratura zajmowała się 211 sprawami tego rodzaju, natomiast w 2022 roku ich liczba znacznie wzrosła, sięgając 708 przypadków (Szulc, Pokojka, 2023).

Cyberprzestępstwa

Wzrost globalnej przestępczości gospodarczej w firmach technologicznych, medialnych i telekomunikacyjnych od 2020 roku jest silnie powiązany z pandemią COVID-19. Przesunięcie wielu działań gospodarczych do przestrzeni online w wyniku restrykcji związanych z pandemią stworzyło nowe możliwości dla przestępców. Blisko dwie trzecie organizacji z tych sektorów zgłosiły przypadki przestępczości gospodarczej, co może być efektem zwiększonej aktywności cyberprzestępców w warunkach, w których firmy i konsumenci zaczęli jeszcze bardziej polegać na technologii cyfrowej (*The rise of external fraud. PwC's Global Economic Crime and Fraud Survery 2022*, 2022: 3).

W początkowej fazie pandemii, w maju 2020 roku, zaobserwowano gwałtowny wzrost liczby cyberataków. Dzielne zgłoszenia ataków wzrosły z zaledwie kilkuset do ponad pięciu tysięcy. Według dostępnych statystyk zgłoszenia dotyczące cyberprzestępstw zanotowały skok aż o 300% (*COVID-19 Cyber Security Statistics: 40 Stats and Facts You Can't Ignore*, b.r.).

Sektor małych i średnich przedsiębiorstw szczególnie odczuł wzmożoną działalność przestępczą. Ponad połowa firm z tego sektora zgłosiła znaczący wzrost ataków phishingowych. Głównym powodem tego zjawiska okazała się praca zdalna pracowników. Ataki tego rodzaju były niemal trzykrotnie liczniejsze niż w roku 2019 (*COVID-19 Cyber Security Statistics: 40 Stats and Facts You Can't Ignore*, b.r.). Dodatkowo w Polsce, według danych z CERT w 2020 roku, odnotowano 10 420 incydentów związanych z cyberbezpieczeństwem, co oznacza wzrost o 60,7% w porównaniu z poprzednim rokiem (*Krajobraz bezpieczeństwa polskiego internetu. Raport roczny z działalności CERT Polska 2020*, 2020). Najczęstszym typem incydentu był phishing, który stanowił aż 73% wszystkich zgłoszonych przypadków. Liczba incydentów phishingowych w 2020 roku wzrosła o 116% w porównaniu z rokiem

poprzednim, osiągając wartość 7622 incydentów. W roku 2021 liczba incydentów tego typu wzrosła jeszcze bardziej, sięgając 22 575, a w 2022 roku wzrosła aż do 29 578 (*Krajobraz bezpieczeństwa polskiego internetu. Raport roczny z działalności CERT Polska 2022*, 2022). To świadczy o ciągłym wzroście zagrożeń związanych z phishingiem w Polsce i na całym świecie.

Pranie brudnych pieniędzy

Pranie brudnych pieniędzy to proces, w którym próbuje się ukryć pochodzenie finansów uzyskanych w sposób nielegalny, zazwyczaj pochodzących z przestępstw. Celem tego procederu jest zatuszowanie prawdziwego źródła tych środków, aby uczynić je legalnymi. Jest to zorganizowana działalność przestępcza, która wykorzystuje różne metody, takie jak przenoszenie środków przez skomplikowane transakcje finansowe, aby utrudnić ich wykrycie (*Pranie brudnych pieniędzy*, b.r.). W kontekście pandemii COVID-19 dane zgromadzone przez GIIF (Global Intelligence and Information Sharing Initiative on Financial Crime) są szczególnie niepokojące. W 2022 roku odnotowano rekordową liczbę doniesień o transakcjach podejrzanych – aż 4500 zgłoszeń, co stanowi wzrost o 17% w porównaniu do roku poprzedniego, kiedy zarejestrowano 3852 doniesienia. W roku 2020 liczba zgłoszeń wynosiła 3805, więc wzrost w 2021 roku był stosunkowo niewielki (*Sprawozdanie Generalnego Inspektora Informacji Finansowej z realizacji ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w 2022 roku*, 2023: 42). Nagły wzrost odnotowanych przestępstw może być związany z destabilizacją wywołaną pandemią, która stworzyła sprzyjające warunki dla zwiększonej aktywności dotyczącej prania brudnych pieniędzy.

Podsumowanie

Wpływ COVID-19 na gospodarkę światową był ogromny, a lockdowny i restrykcje wprowadzone w celu opanowania rozprzestrzeniania się wirusa doprowadziły do wielu trudności dla przedsiębiorstw. Firmy z różnych sektorów doświadczały problemów finansowych, niektóre z nich zmuszone były do zamknięcia, a inne borykały się z trudnościami związanymi z utrzymaniem płynności finansowej.

Jednym ze skutków pandemii COVID-19 był wzrost przestępczości gospodarczej. Przestępcy gospodarczy wykorzystali sytuację, aby przeprowadzać różnego rodzaju oszustwa i nielegalne działania. Obserwowano wzrost liczby przypadków cyberprzestępczości, w tym ataków phishingowych, prób włamań do systemów informatycznych oraz fałszerstw internetowych. Ponadto niektóre firmy i jednostki dokonywały fałszerstw dokumentów finansowych w celu ukrycia rzeczywistego stanu finansowego czy uzyskania niezасłużonych korzyści.

W niniejszym artykule została przedstawiona analiza związku między pandemią COVID-19 a wzrostem przestępczości gospodarczej. Prześladowano, w jaki sposób niepewność gospodarcza, utrata miejsc pracy i trudności finansowe firm stworzyły dogodne warunki dla powstania różnych form oszustw i przestępstw. W obliczu zmieniającej się natury przestępczości gospodarczej kluczowym aspektem jest zrozumienie jej kontekstu społecznego. Przestępstwa gospodarcze nie są jedynie problemem prawnym, lecz także wynikiem społecznych i ekonomicznych warunków, które wpływają na postawy, motywacje i możliwości działań przestępczych. W dzisiejszym globalnym społeczeństwie przestępczość gospodarcza stanowi poważne wyzwanie, niosąc ze sobą różnorodne konsekwencje dla stabilności rynków finansowych, uczciwości konkurencji oraz zaufania społecznego. Ewolucję tego zjawiska można zauważyć zwłaszcza w okresie pandemii COVID-19, co rzuca nowe światło na różnorodne rodzaje przestępstw gospodarczych.

Wraz z dynamicznym postępem technologicznym przestępcy gospodarczy zaczęli wykorzystywać nowe technologie do planowania, realizacji i ukrywania swoich działań. Cyberprzestępczość stała się nieodłączną częścią przestępczości gospodarczej. W jej obrębie spotyka się ataki hakerskie, kradzieże tożsamości, fałszowanie transakcji elektronicznych i inne formy działalności opartej na technologii.

Bibliografia

- Budka M. (2022), *Czym jest cyberprzestępczość i jak się przed nią bronić?*, <https://www.money.pl/gospodarka/czym-jest-cyberprzestepczosc-i-jak-sie-przednia-bronic-6743245515295296a.html> [dostęp: 27.12.2023].
- Ciszewska N. (2016), *Przestępstwa gospodarcze – istota i rodzaje*, „*Studia nad Bezpieczeństwem*”, nr 1, s. 165–174.
- COVID-19 Cyber Security Statistics: 40 Stats and Facts You Can't Ignore* (b.r.), Performance Improvement Partners, <https://www.pipartners.com/covid-19-cyber-security-statistics-40-stats-and-facts-you-cant-ignore/> [dostęp: 29.12.2023].
- Do Kalisza po fałszywe certyfikaty szczepień przeciwko COVID-19 przyjeżdżali ludzie z całej Polski. Zarzuty dla 98 osób* (2022), TVN24, <https://tvn24.pl/poznan/kalisz-handel-falszywymi-certyfikatami-szczepien-zarzuty-dla-98-osob-6182354> [dostęp: 2.01.2024].
- Fighting fraud: A never-ending battle. Global Economic Crime and Fraud Survey 2020* (2020), PwC, <https://www.global-screeningsolutions.com/industries/global-economic-crime-and-fraud-survey-2020-1.pdf> [dostęp: 14.03.2024].
- Kłós M. (2024), *Korupcja w Polsce i w UE. Jak wypadamy na tle innych krajów?*, https://demagog.org.pl/analizy_i_raporty/korupcja-w-polsce-i-w-ue-jak-wypadamy-na-tle-innych-krajow/ [dostęp: 14.03.2024].

- Kozdra K. (2019), *Przestępczość gospodarcza – pojęcie, istota, cechy*, „Zeszyty Naukowe PWSZ w Płocku. Nauki Ekonomiczne”, t. 30, s. 49–69.
- Krajobraz bezpieczeństwa polskiego internetu. Raport roczny z działalności CERT Polska 2020* (2020), NASK PIB/CERT Polska, https://cert.pl/uploads/docs/Raport_CP_2020.pdf#page=148 [dostęp: 14.03.2024].
- Krajobraz bezpieczeństwa polskiego internetu. Raport roczny z działalności CERT Polska 2022* (2022), NASK PIB/CERT Polska, https://cert.pl/uploads/docs/Raport_CP_2022.pdf#page=114 [dostęp: 14.03.2024].
- Makowski G. (2023), *Indeks Percepcji Korupcji – Polska znowu w dół*, https://www.batory.org.pl/blog_wpis/indeks-percepcji-korupcji-polska-znowu-w-dol/ [dostęp: 14.03.2024].
- Oszustwa księgowe* (2023), [w:] *Encyklopedia Zarządzania*, https://mfiles.pl/pl/index.php/Oszustwo_ksi%C4%99gowe [dostęp: 27.12.2023].
- Pranie brudnych pieniędzy* (b.r.), [w:] *Encyklopedia PWN*, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/pranie-brudnych-pieniedzy;3961715.html> [dostęp: 29.12.2023].
- Przestępczość gospodarcza na celowniku służb* (2021), <https://www.gov.pl/web/sluzby-specjalne/przestepczosc-gospodarcza-na-celowniku-sluzb> [dostęp: 27.12.2023].
- Przestępstwa gospodarcze* (2022), Statystyka Policji, <https://statystyka.policja.pl/st/przestepstwa-ogolem/przestepstwa-gospodarcz/122291.Przestepstwa-gospodarcze.html> [dostęp: 15.12.2023].
- Przestępstwo gospodarcze* (2023), [w:] *Encyklopedia Zarządzania*, https://mfiles.pl/pl/index.php/Przestepstwo_gospodarcze [dostęp: 14.12.2023].
- Skowrońska I. (2023), *Aż 30% zgłaszanych przestępstw to przestępstwa gospodarcze*, https://www.profinfo.pl/blog/az-30-zglaszanych-przestepstw-to-przestepstwa-gospodarcze/#_ftnref1 [dostęp: 27.12.2023].
- Sprawozdanie Generalnego Inspektora Informacji Finansowej z realizacji ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w 2022 roku* (2023), Generalny Inspektor Informacji Finansowej, Warszawa.
- Szulc M., Pokojska A. (2023), *Prokuratura coraz skuteczniejsza w walce z oszustwami w VAT*, <https://podatki.gazetaprawna.pl/artykuly/8668460.oszustwa-vat-prokuratura-sprawy-2022.html> [dostęp: 28.12.2023].
- The rise of external fraud. PwC's Global Economic Crime and Fraud Survey 2022*, (2022), PwC, <https://www.pwc.com/gx/en/forensics/gecsm-2022/PwC-Global-Economic-Crime-and-Fraud-Survey-2022.pdf> [dostęp: 14.03.2024].
- Wybrane aspekty rynku pracy w Polsce. Aktywność ekonomiczna ludności przed i w czasie pandemii COVID-19* (2021), GUS, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5818/11/1/1/wybrane_aspekty_ryнку_pracy_w_polsce_aktynosc_ekonomiczna_ludnosci_przed_i_w_czasie_pandemii_covid-19.pdf [dostęp: 22.12.2023].

Akty prawne

Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, Dz.U. 1993, nr 47, poz. 211.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, t.j. Dz.U. 2024, poz. 17.

Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe, t.j. Dz.U. 2022, poz. 1520.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, Dz.U. nr 104, poz. 708 ze zm.

Summary

The impact of the economic crisis situation on economic crime in Poland during the COVID-19 pandemic in 2019–2022

The article examines economic crime in Poland from 2019 to 2022, focusing on the impact of the COVID-19 pandemic. It considers whether the pandemic influenced the rise in fraud, counterfeiting, and cybercrime during this period. The analysis of statistics shows a notable increase in such crimes, attributed to several factors. The pandemic destabilized the labour market, led to business closures, and intensified economic pressures, prompting companies to seek alternative means of staying competitive, which facilitated criminal activity. The study highlights the urgent need for effective preventive measures and enhanced cooperation between public and private sectors to protect businesses from cybercrime. It concludes with a call for strategies to secure the economy and ensure business stability in future crises.

Keywords: COVID 19, pandemic, economy, crime, economics, corruption, cybercrime, labor, lockdown, businesses, integrity, losses

About the Authors

Weronika Ratajczak – a law student and a graduate of Criminology from the University of Business and Health Sciences in Łódź. Her areas of interest include criminal law, criminology, and the psychology of crime. She also focuses on legal analysis and the practical application of law in the context of criminal activity. She actively participates in academic conferences continuously expanding her knowledge and skills.

Wiktoria Turek – a criminology and law student at the University of Business and Health Sciences. Her research interests

include crime, criminal and civil law, social rehabilitation, as well as economic crime, child support evasion, and institutional violence. She is passionate about analyzing the origins of crime and the impact of law on social behavior.

Ten utwór jest dostępny na [licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe](#).

